

การจัดการสารเคมีของหน่วยวิจัยฯ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

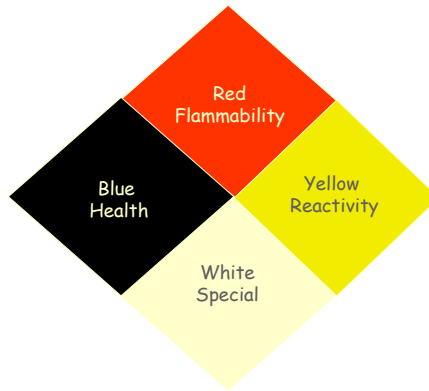
สารเคมีที่ใช้ในห้องปฏิบัติการ โดยส่วนใหญ่เป็นสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การแยกประเภทและบอกคุณสมบัติของสารเคมีจึงเป็นประโยชน์ในการบ่งชี้ความเป็นอันตรายของสารเคมีชนิดนั้นๆ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการวิจัย หน่วยวิจัยฯ คณะทันตแพทยศาสตร์ จึงได้มีระบบการจัดการสารเคมีไว้ ดังต่อไปนี้

1. ระบบการจัดแยกประเภทและการจัดเก็บสารเคมี
2. ระบบการจัดแยกประเภทของเสียภายในห้องปฏิบัติการ

1. ระบบการจัดแยกประเภทและการจัดเก็บสารเคมี

ระบบการจัดแยกประเภทและการจัดเก็บสารเคมีของหน่วยวิจัยฯ ได้จัดทำขึ้นโดยอาศัยหลักการของศูนย์การจัดการด้านพลังงานสิ่งแวดล้อมความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (EESH) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานห้องปฏิบัติการตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ซึ่งในการจัดเก็บสารเคมีได้มีการแยกประเภทของสารเคมีออกจากกัน โดยแยกตามคุณสมบัติของสารเคมี ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. สารเคมีไวไฟ			สารเคมีไวไฟ		สารเคมีไวไฟพิเศษ
2. สารเคมีทำปฏิกิริยา			สารเคมีทำปฏิกิริยา		สารเคมีทำปฏิกิริยาพิเศษ
3. สารเคมีกัดกร่อน			สารเคมีกัดกร่อน		สารเคมีกัดกร่อนพิเศษ
4. สารเคมีอันตรายต่อสุขภาพ			สารเคมีเป็นอันตรายต่อสุขภาพ		
5. สารเคมีปกติ					

1.1 ระดับความเป็นอันตราย ของสารเคมีแต่ละประเภท

1. สารเคมีไวไฟ (Flammability Hazard)

ระดับอันตราย	ข้อบ่งชี้ในการแยกระดับอันตราย
0	เป็นสารที่ไม่ติดไฟ
1	จุดวาบไฟสูงกว่า 200 °F
2	จุดวาบไฟสูงกว่า 100 °F แต่น้อยกว่า 200 °F
3	จุดวาบไฟต่ำกว่า 100 °F
4	จุดวาบไฟต่ำกว่า 73 °F

2. สารเคมีทำปฏิกิริยา (Reactivity Hazard)

ระดับอันตราย	ข้อบ่งชี้ในการแยกระดับอันตราย
0	มีความคงตัวในสภาวะปกติ
1	มีคงตัวหากมีการเพิ่มความร้อนแต่ไม่อันตรายมาก
2	เกิดอันตรายเมื่อทำปฏิกิริยากับน้ำ
3	อาจเกิดระเบิดเมื่อสัมผัสเสียดสีหรือร้อน
4	สามารถเกิดระเบิดอย่างรุนแรงได้ที่อุณหภูมิห้อง

3. สารกัดกร่อน (Corrosive Hazard)

ระดับอันตราย	ข้อบ่งชี้ในการแยกระดับอันตราย
0	ไม่เกิดการกัดกร่อนในสภาวะปกติ
1	เกิดการกัดกร่อนเพียงเล็กน้อย
2	เกิดการกัดกร่อนระดับกลาง
3	เกิดการกัดกร่อนระดับรุนแรง
4	เกิดการกัดกร่อนรุนแรงซึ่งอาจมีอันตรายอย่างอื่นร่วม

4. สารอันตรายต่อสุขภาพ (Health Hazard)

ระดับอันตราย	ข้อบ่งชี้ในการแยกระดับอันตราย
0	ไม่ทำให้เกิดอันตรายในภาวะปกติ
1	เกิดอันตรายเพียงเล็กน้อย
2	เกิดอันตรายเมื่อสัมผัสนาน
3	เกิดอันตรายร้ายแรง
4	เกิดอันตรายต่อชีวิต

ตัวอย่างฉลากแสดงระดับความเป็นอันตรายของสารเคมี

Ethanol

1.2 สถานที่ในการจัดเก็บและข้อแนะนำในการจัดเก็บสารเคมีแต่ละประเภท

สถานที่ที่ใช้ในการจัดเก็บควรมีลักษณะดังนี้

- มีการระบายอากาศเป็นอย่างดี
- ไม่โดนแสงโดยตรงและไม่ร้อนเกินไป
- แยกบริเวณการเก็บโดยใช้รหัสสี
- ชั้นวางต้องติดตั้งหรือประกอบอย่างแน่นหนาและ อยู่ชิดผนัง
- ห้องจัดเก็บมีประตูปิดมิดชิด
- ต้องมีอุปกรณ์ดับเพลิง หรือ ป้องกันอยู่ใกล้ห้องเก็บสารเคมี

1.2.1 สารเคมีไวไฟ

ข้อแนะนำในการจัดเก็บสารเคมี :

- ปิดฝาภาชนะบรรจุให้แน่นทุกครั้งหลังใช้งาน
- จัดเก็บในตู้หรือชั้นวางที่ระบายอากาศได้ดี แห้ง และไม่ถูกแสงแดดโดยตรง
- เก็บที่อุณหภูมิห้อง

1. 2.2 สารเคมีทำปฏิกิริยา

ข้อแนะนำในการจัดเก็บสารเคมี :

- ปิดฝาภาชนะบรรจุให้แน่นทุกครั้งหลังใช้งาน
- จัดเก็บแยกหรือไกลจากสารเคมีไวไฟหรือวัสดุที่ติดไฟง่าย

1.2.3 สารกัดกร่อน

ข้อแนะนำในการจัดเก็บสารเคมี :

- ปิดฝาภาชนะบรรจุให้แน่นทุกครั้งหลังใช้งาน
- จัดเก็บในตู้หรือชั้นวางที่ทนกรดหรือจัดเก็บในตู้ดูดควัน

1.2.4 สารอันตรายต่อสุขภาพ

ข้อแนะนำในการจัดเก็บสารเคมี :

- ปิดฝาภาชนะบรรจุให้แน่นทุกครั้งหลังใช้งาน
- จัดเก็บแยกจากสารเคมีประเภทอื่นๆ

1.2.5 สารเคมีปกติ

ข้อแนะนำในการจัดเก็บสารเคมี :

- ปิดฝาภาชนะบรรจุให้แน่นทุกครั้งหลังใช้งาน
- จัดเก็บในตู้หรือชั้นวางทั่วไป

1.3 เอกสารข้อมูลความปลอดภัยเคมีภัณฑ์ (Material Safety Data Sheets: MSDS) และสัญลักษณ์เตือนเพื่อความปลอดภัยในการใช้สารเคมีต่างๆ

เอกสารข้อมูลความปลอดภัยเคมีภัณฑ์ หรือ MSDS เป็นเอกสารที่รวบรวมข้อมูลในด้านต่างๆ ของสารเคมี เช่น การจำแนกสารเคมีอันตราย ข้อมูลทางกายภาพและเคมี สารประกอบที่เป็นอันตราย ข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายต่อสุขภาพ และมาตรฐานด้านความปลอดภัยเป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์ในการบ่งชี้ความเป็นอันตรายของสารเคมีชนิดนั้นๆ โดยงานห้องปฏิบัติการวิจัยได้จัดทำเอกสารข้อมูลความปลอดภัยหรือ MSDS ดังกล่าว รวมทั้งได้จัดทำสัญลักษณ์เตือนเพื่อความปลอดภัยต่างๆ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการใช้งานสารเคมีแต่ละชนิดได้อย่างปลอดภัย

1.4 อุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยในการใช้งานสารเคมี

ประกอบด้วย 2 ส่วน

1. เครื่องมือหรืออุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย

- ตู้ดูดควัน (Fume Hood)
- ตู้ปลอดเชื้อ (Laminar Flow)
- อ่างล้างตา (Eye Wash)
- ฝักบัวนิรภัย (Emergency Shower)

2. อุปกรณ์ป้องกันเฉพาะบุคคล

- แว่นตานิรภัย (Chemical Goggles)
- หน้ากาก (Face Protection)
- หน้ากากกรองสารเคมี (Chemical Cartridge Respirator)
- ถุงมือ (Gloves)

